

2.4 Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Ο Ludwig van Beethoven υπήρξε από τους μεγαλύτερους δημιουργούς που ανέδξε ποτέ ο πολιτισμός και από τις μορφές της ιστορίας της μουσικής που άσκησαν τη μεγαλύτερη επιρροή σε πολλές επόμενες γενιές, δίνοντας, παράλληλα, με το παράδειγμά του νέα διάσταση στην έννοια του κοινωνικού ρόλου του καλλιτέχνη.

Από το 1783 είναι συνοδός πιάνου στην αυλική ορχήστρα της Βόννη και το 1787 μαθητεύει για λίγο με τον Mozart στη Βιέννη. Το 1792 εγκαθίσταται οριστικά στη Βιέννη και κάνει κάποια μαθήματα με τον Haydn. Το 1795 αρχίζει να έχει προβλήματα ακοής, ενώ από το 1808 είναι βαρήκοος και από το 1819 και μετά εντελώς κουφός.

Το έργο του Μπετόβεν χωρίζεται σε τρεις περιόδους:

- Πρώτη περίοδος (μέχρι το 1802): Στα πρώτα του χρόνια στη Βιέννη επηρεάζεται πολύ από το στυλ του Haydn. Συνθέτει τις 2 πρώτες συμφωνίες του.
- Δεύτερη περίοδος (1802-1812): Επεξεργάζεται τα παραδοσιακά στοιχεία σύμφωνα με το δικό του προσωπικό στυλ (ζωντανία, αρρενωπότητα, δύναμη). Γράφει τις επόμενες 6 συμφωνίες του και την μοναδική του όπερα “Fidelio”
- Τρίτη περίοδος (1813-1827): Χρησιμοποιεί πολυπλοκότητα και πυκνότερη γραφή στα έργα του. Στρέφεται προς τον μεταφυσικό κόσμο και στον μυστικισμό, υπάρχεια πνευματικότητα, εσωστροφή και βάθος. Συνθέτει την 9η Συμφωνία, στο τελευταίο μέρος της οποίας χρησιμοποιεί χορωδία και μελοποιεί το ποίημα του Schiller “Υμνος στη Χαρά”.

Με τον Μπετόβεν η αναβάθμιση της οργανικής μουσικής οδηγείται στο αποκορύφωμά της. Ο πλούτος της ενορχήστρωσης και το μέγεθος της ορχήστρας, η μοναδικότητα του κάθε έργου, η emphaticκή χρήση της υφής, οι μεγάλες αντιθέσεις κάνουν τα έργα του ακατάλληλα για ιδιωτικούς χώρους. Αντίθετα, αυτά προορίζονταν για δημόσιες συναυλίες, για όλο τον κόσμο. Ο Μπετόβεν απευθύνεται στο ευρύ κοινό, ταυτιζόμενος συνειδητά με τα ιδανικά της Γαλλικής Επανάστασης⁴.

Κάθε συμφωνία του Μπετόβεν έχει έναν ιδιαίτερο, ξεχωριστό χαρακτήρα. Η κατασκευή τους όμως βασίζεται σε μία αυστηρή λογική. Οι σονάτες του επίσης βρίσκονται στον ίδιο δρόμο της λογικής συνέπειας, ακολουθούν όμως με μεγαλύτερη ελευθερία την έμπνευση του συνθέτη.

Χαρακτηριστικά δείγματα της μουσικής γραφής του Μπετόβεν:

- 7η Συμφωνία σε ΛΑ, 2ο μέρος
- 3η Συμφωνία “Ηρωική” σε ΜΙb, 2ο μέρος “Marcia funebre”
- Παθητική Σονάτα για πιάνο και 5η Συμφωνία (Mr Bean)
- Missa Solemnis - “Επίσημη Λειτουργία”
- Κοντσέρτο για πιάνο ν.5, 2ο μέρος - Adagio un poco mosso

⁴ Η Γαλλική Επανάσταση (1789) καθορίζει τα χαρακτηριστικά της νέας εποχής του 19ου αι.: εξαφάνιση του φεουδαρχισμού, κυρίαρχος ρόλος της αστικής τάξης, εμφάνιση εθνικισμού, ριζοσπαστική κοινωνικοποίηση - απαλλαγή από την Εκκλησία, αύξηση πληθυσμού, διαμόρφωση εργατικής τάξης κ.ά. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο δημιουργείται ένας νέος τύπος συνθέτη, ο αδέσμευτος επαγγελματικά καλλιτέχνης που δεν δημιουργεί πια από υποχρέωση στην υπηρεσία μιας αυλής ή εκκλησίας, αλλά για ένα ανώνυμο κοινό, για ένα άγνωστο ακρωατήριο. Ο τύπος αυτός συνθέτη φτιάχνει μόνος του τον κόσμο των ιδεών του από τον οποίο αντλεί την έμπνευσή του, γι' αυτό και η μουσική του είναι καθαρά έκφραση υποκειμενική. Όλες αυτές οι ιδιότητες χαρακτηρίζουν τον συνθέτη της εποχής του Ρομαντισμού.

An die Freude - Ωδή στη χαρά

LUDWIG VAN BEETHOVEN / FRIEDERICH VON SCHILLER

$\text{♩} = 130$

Freu - de, schö - ner Göt - ter - fun - ken, Toch - ter aus E - ly - si - um,
Κό - ρη των θε - ών ω - ραί - α, κό - ρη απ' τα Η - λύ - σι - α,

wir be - tre - ten feu - er - trun - ken, Himm - li - sche, dein Hei - lig - tum! Dei - ne Zau - ber
τις φτε ρού - γες σου α - πλώ - νεις και νι - κάς τη σκο - τει - νιά. Ό - λοι γί - νο -

bin - den wie - der, was die Mo - de streng ge - teilt; al -
νται α - δέλ - φια και μοι - ρά - ζο - νται τη γη, ά -

- le Men - schen wer - den Brü - der, wo dein sanf - ter Flü - gel weilt.
- για μά - για τους τυ - λί - γεις και αρ - χί - ζει η γιορ - τή.

Των ανθρώπων τις μυριάδες με χαράς κρασί μεθάς
και ευφραίνεις την ψυχή τους, στους επτά ουρανούς τους πας.
Κι η αγάπη που ανθίζει τους ανοίγει τα φτερά
και με μια φωνή υμνούνε πάντα εσένα, τη Χαρά.

«...Η μουσική του Μπετόβεν μας εισάγει στο χώρο του κολοσσιαίου και του απέραντου. Ισχυρές φωτεινές ακτίνες διαπερνούν το πηχτό σκοτάδι αυτού του απείρου, κάνοντάς μας να βρισκόμαστε αντιμέτωποι με σκιές γιγάντων, που έρχονται και φεύγουν και μας περιβάλλουν σιγά σιγά μέχρι να μας εκμηδενίσουν...»

«...στα βάθη της ψυχής μας γεννιέται το αίσθημα του άγνωστου και του μυστήριου...»

«...(ο ακροατής) βρίσκεται αντιμέτωπος με τα προαισθήματα και τις ανησυχίες του συνθέτη. Μοιάζει με το φως που διαπερνά το έρεβος και δίνει ζωή.»

Hoffmann, Allgemeine Musicalische Zeitung, 4 και 7 Ιουλίου 1810
(μουσικό περιοδικό της εποχής του Μπετόβεν,
που αναφέρεται στην πρεμιέρα της 5ης Συμφωνίας του)

Beethoven
Symphony No. 5
in C Minor
Op. 67

Flauti.
Oboi.
Clarineti in B.
Fagotti.
Corni in Es.
Trombe in C.
Timpanti in C.G.

Violino I.
Violino II.
Viola.
Violoncello.
Basso.

Allegro con brio, $\text{♩} = 108$.

Fl.
Ob.
Cl.
Fag.
Cor.
Tr.
Tp.

Fl.
Ob.
Cl.
Fag.
Cor.
Tr.
Tp.

Basso